

Det tyske Socialdemokratis seneste Udvikling

Socialpolitisk Studie.

Ved **George V. Manicus.**

I.

(Udviklingsfaser. Den nordtyske og den mellemtyske Fraktions Fysiognomi. Kongressen i Gotha og Fusionsprogrammet. Den østrigske Fraktion. Agitationsmidler. Den socialistiske Presse. Agitationsskoler. Rejsende Agitatorer. Socialdemokraterne og Parlamentarismen. Socialismen i dens Forhold til Nyrationalismen, Darwinismen og Atheismen.)

Skjønt det tyske Socialdemokrati først daterer sin Tilblivelse fra den 23de Maj 1863, paa hvilken Dag den socialistiske Arbejderforening blev dannet, som valgte Ferdinand Lassalle til Præsident, har det i de 15 Aar, der ere forløbne siden den Tid, gennemgaaet en Række Faser, der i ikke ringe Grad have forandret dets Stilling, Forhold og Udvikling.

Den første af disse Faser blev gennemgaaet i det forholdsvis korte Tidsrum, i hvilket Lassalle med efterstræbt diktatorisk Myndighed søgte at organisere efter et strengt Centralisationssystem de socialdemokratiske Arbejderforeninger, der som Følge af hans korte, men fyndige og klare Arbejderprogram, nedlagt i hans aabne Svarsskrivelse til Leipziger-Komiteen, i 1863 og 1864 overalt dannede sig i Tyskland, men særlig i Mellem- og Nordtyskland.

Den anden Fase omfattede nærmest Tidsrummet fra Lassalles Død indtil Formuleringen af bestemte Programmer, der for den Bebel-Liebknecht'ske Fraktion fandt Sted paa Kongressen i Eisenach i Aaret 1869 samt for den nordtyske Schweitzer'ske Fraktion kort Tid efter.

En tredje Fase fremtraadte i Tidsrummet fra 1870 til 1875, i hvilken Periode de to store Fraktioner laa i heftige indbyrdes Fejder, der udartede til voldsomme Sammenstød og som efter en Række forgjæves forsøgte Fusionsforsøg, nærmest ved et stærkt Tryk fra neden mod de rivaliserende Førere, i sidstnævnte Aar førte til en Sammensmeltning paa den almindelige Socialist-Kongres i Gotha, der blev afholdt fra den 22de til den 27de Maj 1875.

Den sidste Fase endelig omfatter de to sidste Aar, i hvilke Føderativsystemet afgjort har vundet Sejr, og i hvilke Udviklingen, baade hvad Tilhængernes Antal og de Midler, ved hvilke der virkes, angaar, har taget et saa overordenligt stærkt Opsving, at det forenede tyske Socialdemokrati er blevet en Faktor i Statslivet, der ikke mere kan udelades ved nogensomhelst mere vigtig politisk eller social Beregning.

Det er nærmest den tredje og fjerde Fase og i ganske overvejende Grad den sidstnævnte, der i det Efterfølgende vil blive gjort til Gjenstand for en orienterende Fremstilling. Den frembyder paa den ene Side en Række nye, tildels interessante Fremtoninger, egnede til at bringe Klarhed over Socialdemokratiets Slutningsformaal, samt berører paa den anden Side forskellige, temmelig udviklede Forhold, fremgaaede af Socialdemokratiets Stilling til den liberale Økonomi, Kathedersocialismen, Ultra-

montanismen, den russiske Socialisme og de herskende politiske Partier.

Til dens Forstaaelse turde nogle Bemærkninger om Forholdet mellem de to store Hovedfraktioner i de sidste Aar før Sammensmeltningen, altsaa i Aarene 1872—1875, være nødvendige. Som allerede bemærket, ordnede Lassalle de socialistiske Arbejderforeninger efter et stramt Centralisationssystem, og Dr. Schweitzer, der blev hans Efterfølger som Præsident for den «Almindelige tyske Arbejderforening», fulgte i hans Fodspor. Vel blev der valgt en Bestyrelse, bestaaende af 24 Medlemmer, men disse traadte sjældent sammen, boede spredt omkring i Tyskland og havde saa godt som ingen Indflydelse paa Forretningsgangen. Nævnte Præsident var i Virkelighed Diktator og kunde, uden at møde virksom Modstand, endog ophæve en Beslutning, der var taget af Delegerede fra de forskjellige socialistiske Arbejderforeninger og efter hvilken der var blevet valgt en Slags permanent Kontrolkomite, bestaaende af 12 Medlemmer. Ligesom Lassalle var Dr. Schweitzer Unitarier og nærede idetmindste i nogen Tid Sympathi for de tyske Smaastaters Indordning under Preussen samt for Tysklands Statsenhed. Han gik endog saa vidt, at han ansaa en Alliance mellem Kongedømmet og den fjerde Stand som det bedste Middel til at kaste Bourgeoisiet og Kapitalherredømmet i Støvet. Saalænge han ledede den nordtyske Fraktion, fandt der, idetmindste af og til, et Slags Koketteri Sted mellem Socialdemokratiet paa den ene, det konservative Parti og Fyrst Bismarck paa den anden Side, og under Krigen mellem Frankrig og Tyskland tog den i Berlin udkommende «Der Socialdemokrat», i alt Fald i den første Tid, Parti for Tyskland og forlangte i patriotiske Udgydelser Hævn

over Kejser Napoleon, der betegnedes som det tyske Fædrelands og Frihedens Fjende.

Medens der altsaa paa denne Side ligefrem fandtes adskillige nationale og patriotiske Tilknytningspunkter til de herskende politiske Partier, var Forholdet et næsten fuldstændigt modsat hos den Liebknecht'ske Fraktion. Dens Fører, som havde gjort Opstanden i Baden med, der, som bekendt, blev undertrykket af preussiske Tropper i Aaret 1848, hadede Preussen og fandt i dette Had en levende Støtte hos en stor Del af Sachsens Befolkning, der ikke kunde glemme den Medfart, Preussen havde givet det lille Kongerige, som under Krigen med Østrig havde allieret sig med nævnte Kejserdømme og herfor maatte bøde i ikke faa Retninger, baade med Hensyn til dets Selvstændighed og dets finansielle og Lovgivningsforhold. Hertil kom, at Liebknecht var udpræget Føderalist, stod «Internationale» meget nær og vedvarende var i literær Forbindelse med Karl Marx. Det af den nævnte sachsiske Socialistfører ledede «Folkestats-Parti» fremtraadte som Følge heraf fjendtligt ligeoverfor den Bismarck'ske Politik, fordømte enstemmig Krigen mod de franske Brødre og glorificerede senere Pariser-Kommunens Gjerninger.

Den fjendtlige Stilling, begge de nævnte Fraktioner, tiltrods for det fælles Had til Bourgeoisiet, som Følge af Førernes Uenighed i de nævnte Punkter, indtog til hinanden, syntes en Tid lang at skulle kunne jevnes, da Dr. Schweizer, kjed af de mange Bryderier, Ledelsen af den almindelige tyske Arbejderforening voldte ham, i Aaret 1871 traadte tilbage, overladende Førerskabet til Hasenclever, der stod Liebknecht og Bebel betydelig nærmere. I hin Periode enedes da ogsaa den dengang

existerende socialistiske Presses Organer i Lovprisninger over Pariser-Kommunen, og de rivaliserede med hinanden i hadefulde Udtryk mod de monarkiske og fevdale Institutioner samt i revolutionære Expektorationer. I ikke uvæsenlig Grad bidrog hertil den Omstændighed, at Hasenclever i mange Retninger lod sig lede af Foreningssekretæren Hasselmann, der var bekjendt som en af Tysklands mest radikale Socialister og selv satte en Stolthed i at tale i de voldsomste Udtryk og at opstille Marat som efterlignelsesværdigt Forbillede. Tilnærmelsen mellem begge Fraktioner blev imidlertid snart efter forstyrret igjen, da «Folkestats-Partiet»'s publicistiske Dygtighed langt overgik den, som stod det egenlige Lassalle'anske Parti til Raadighed, et Forhold, der tilførte førstnævnte en Mængde Tilhængere paa sidstnævntes Bekostning og i ikke ringe Grad formindskede de Hensyn, der hidtil fra forskellige Sider vare blevne tagne til den «Almindelige tyske Arbejderforening», saalænge samme stod under Dr. Schweitzer, der ved sin personlige Fremtræden havde vidst at skaffe sig en ikke ringe Grad af Agtelse og Anseelse. Den rivaliserende Konkurrence, der skabtes ved det paapegede Forhold, udartede især i Aarene 1873 og 1874 til et saa bittert Had, at der ikke fandtes nogen nok saa lumpen Beskyldning og Insinuation, uden at den jo kom til Orde i den indbyrdes literære Fejde, der førtes til stort Gaudium for den national-liberale Presse, som ikke var sen til at citere de kraftigste Udfald, der fremkom i de socialistiske Organer, uden dog at tillægge denne Kamp nogen indgribende principiel Betydning. Striden forværredes yderligere ved den Omstændighed, at den Liebknecht'ske Fraktion aabent og uforbeholdent prædikede Atheismen, medens Agitatorerne, der udsendtes

af den almindelige tyske Arbejderforening, gjorde sig skyldige i religiøs Hyklery og benyttede Bibelen og Jesu Liv til ved ikke ukehændige Sammenstillinger ogsaa ad denne Vej at gjøre Propaganda. De samme Scener, der havde fundet Sted i 1868—1871, gjentog sig. I Berlin fik Medlemmerne af den sachsiske Fraktion ved ikke faa Sammenkomster Prygl, i Mellem- og Sydtysklands større Stæder var det Tilhængerne af den nordtyske Fraktion, det gik ud over. De indbyrdes Sammenstød og Førernes rivaliserende Optræden førte samtidig i Hamborg til, at 5 til 600 Socialdemokrater, under Agitatoren Brauers Ledelse, emanciperede sig fra Berlinerpræsidenten for at danne en særegen Fraktion, og da dette stødte paa Vanskeligheder, at der gjordes Forsøg paa at slutte en Føderation med de Hamborgske Tilhængere af «Folkestats-Partiet», der her lededes af to af Tysklands mere fremragende og kundskabsrige Socialdemokrater, Geib og Th. York. De Tilnærmelsesforsøg, der her bleve gjorte, i Forbindelse med det Tryk, de finansielle Kalamiteter, fremgaaede af den østrigsk-preussiske Pengekrise, samt Regeringernes tiltagende Strenghed, udøvede, vare i Slutningen af Aaret 1874 nærmest Foranledning til, at der blev gjort alvorlige Fusionsforsøg, der i høj Grad dreves fremad ved en Pression fra neden. Liebknecht indfandt sig selv i Begyndelsen af Aaret 1875 i Hamborg, samlede adskillige af de mest fremragende Førere, satte sig i Forbindelse med Hasenclever, forelagde et Fusionsprogram og fik udvirket Sammenkaldelsen af en almindelig tysk Socialistkongres til Gotha. Denne traadte sammen den 22de Maj nævnte Aar, og der tilvejebragtes efter temmelig vidtløftige Debatter over en Række Ændringsforslag, stillede fra begge Sider, Enighed om følgende:

Program for Tysklands socialistiske
Arbejderparti.

I. Arbejdet er al Rigdoms og al Kulturs Kilde, og da almen Nytte bringende Arbejde kun er mulig ved Samfundet, saa tilhører det samlede Arbejdsprodukt Samfundet, det vil sige alle dets Medlemmer, ved almindelig Arbejdspflicht, efter lige Ret, Enhver efter hans med Fornuften samstemmende Fornødenheder.

I vore Dages Samfund ere Arbejdsmidlerne Kapitalistklassens Monopol; den herved betingede Afhængighed for Arbejderklassen er Aarsag til usle og forkuede Forhold i alle Former.

Arbejdets Frigjørelse kræver Arbejdsmidlernes Forvandling til Fællesejendom for Samfundet og hele Arbejdets Regulering efter Associationsprincippet med almennyttig Anvendelse samt retfærdig Fordeling af Arbejdsudbyttet.

Arbejdets Frigjørelse maa være Arbejderklassens Værk, ligeoverfor hvilken alle andre Klasser kun ere en reaktionær Masse.

II. Gaaende ud fra disse Grundsætninger, arbejder Tysklands socialistiske Arbejderparti hen til at tilvejebringe med alle lovlige Midler den frie Stat og det socialistiske Samfund, den jernhaarde Lønlovs Sønderbrydning gennem Afskaffelsen af Lønarbejdssystemet, Ophævelsen af Udsugningssystemet under hvilken som helst Form samt af al politisk og social Ulighed.

Skjønt Tysklands socialistiske Arbejderparti nærmest virker indenfor den nationale Ramme, er det sig dog Arbejderbevægelsens internationale Karakter bevidst og har den faste Beslutning at opfylde alle de Pligter, samme paalægger Arbejderne, for at gøre alle Menneskers Broderskab til Sandhed.

Tysklands socialistiske Arbejderparti fordrer, for at kunne bryde Bane for det sociale Spørgsmaals Løsning, Oprettelsen af socialistiske Produktivforeninger med Stats-Hjælp under det arbejdende Folks demokratiske Kontrol. Produktivforeningerne ere at kalde ilive for Industri og Agerdyrkning i et saadant Omfang, at der af dem opstaar hele det samlede Arbejdes socialistiske Organisation. Tysklands socialistiske Arbejderparti fordrer som Grundlag for Staten:

1. Almindelig, lige, direkte Stemmeret med hemmelig og obligatorisk Stemmegivning, udført af alle til Staten hørende Medlemmer, der have fyldt det 20de Aar, samt gjældende for alle Valg og Afstemninger i Staten og Kommunen. Valg- og Afstemningsdagen maa være en Søn- eller Festdag.
2. Direkte Lovgivning gennem Folket. Afgjørelse over Krig og Fred gennem Folket.
3. Almindelig Værnepligt. Folkevæbning i Stedet for staaende Hære.
4. Afskaffelse af Undtagelseslove, særlig af Presse-, Forenings- og Forsamlingslovene, samt gennemgaaende af alle Love, der indskrænke den frie Meningsytring, den frie Tænkning og Granskning.
5. Retskjendelse ved Folket. Fri Retspleje.
6. Almindelig og lige Folkeopdragelse gennem Staten. Almindelig Skolepligt. Fri Undervisning i alle Dannelsesanstalter. Erklæring at Religionen er en Privatsag.

Tysklands socialistiske Arbejderparti fordrer indenfor Rammen af det for Tiden eksisterende Samfund:

1. De politiske Rettigheders og Friheders muligste Udvidelse i ovenstaaende Fordringers Aand.

2. En eneste progressiv Indkomstskat for Stat og Kommune i Stedet for alle bestaaende, særlig i Stedet for de Folket trykkende indirekte Skatter.
3. Uindskrænket Koalitionsret.
4. En Normalarbejdsdag, der svarer til Samfundskravene. Et Forbud mod Søndagsarbejde.
5. Forbud mod Børnenes Arbejde samt mod alt af Kvinder udført Arbejde, der skader Sundheden og Sædeligheden.
6. Beskyttelseslove for Arbejdernes Sundhed og Liv. Sanitær Kontrol med Hensyn til Arbejderboligerne. Tilsyn med Bjergværks-, Fabriks-, Værksted- og Husindustrien, udført af Embedsmænd, valgte af Arbejderne. En virksom Erstatningslov for Arbejdere, der ved Arbejdsgivernes Uagtsomhed komme til Skade eller miste Livet.
7. Regulering af Fængselsarbejdet.
8. Fuldstændig Selvforvaltning for alle Arbejder-, Hjelpe- og Understøttelseskasser.

Sammenlignes dette Program med de Programmer, der indtil 1875 vare blevne opstillede af hver af Fraktionerne, samt med de supplerende Resolutioner, fattede for «Folkestatspartiets» Vedkommende paa Kongresserne i Eisenach, Stuttgart, Dresden, Mainz og Koburg, viser det sig, at den sachsiske Fraktion i ikke faa Punkter har vundet Sejr, og at den aandelige Indflydelse, der fra den i Antal mindre mellemtyiske socialistiske Lejrs mere fremragende Medlemmer lige fra Lassalles Død har vidst at gjøre sig gjældende lige over for den langt talrigere nordtyiske Fraktion og paa Socialismens Udvikling i Tyskland, ved denne Lejlighed befæstede sig endyderligere. Selve Programmet anerkjendes iøvrigt for at være ud-

arbejdet og formuleret med megen Behændighed og har, skjønt det aabenbart ved den Passus: «indenfor Rammen af det for Tiden eksisterende Samfund fordres», samt ved den Modsætning, der ved samme dannes for de øvrige Fordrings Vedkommende, tilkjendegiver sit revolutionære Formaal og sine Fordrings Uforenelighed med den nuværende Stat, vidst at undgaa de Skær, der lige over for Loven og Statsavtoriteterne vilde have ligget i en altfor stærk Tilnærmelse til «Internationales» Grundsætninger og de internationalistiske Arbejderkongressers Resolutioner. Det skjønnes ogsaa af denne Grund, at den Resolution, som Folkestatspartiet fattede paa Kongressen i Stuttgart d. 7de Juni 1870, nemlig: «Arbejderkongressen beslutter, at alt Agerland, naar det er taget fra Privatpersoner, skal drives efter et videnskabeligt System for Statens Regning», ikke er bleven optaget i Fusionsprogrammet. Paa den anden Side er den Passus, i hvilken der er Tale om den nationale Ramme, i hvilken Tysklands Arbejderparti nærmest vil virke, aabenbart en Koncession lige over for den nordtyske Fraktion, af hvilken enkelte Afdelinger ved forskellige Lejligheder særlig have sat Pris paa at give Bevægelsen et nationalt Præg og holde slige Fraternitets-Kundgjørelser fjernt, der ikke sjældent rettedes fra Leipzig til Paris, London, Lyon og andre Centrer for den udenlandsk-socialistiske Bevægelse.

Som allerede bemærket, sejrede i Gotha det føderative System, hvilket i en længere Aarrække havde været bragt i Anvendelse ved den mellemtyske Fraktion, der ikke, som den nordtyske, havde lagt Ledelsen af alle Partianliggender i en med stor Myndighed udrustet Præsidents Hænder, men indrømmede de enkelte Lokalforeninger megen Selvraadighed og havde sine øverste Avtoriteter dels i en

Bestyrelse, dels i Kongresser, sammensatte af Delegerede fra samtlige Foreninger og trædende sammen i forskellige Byer hvert Aar én Gang. Paa Gothaer-Kongressen kom den ledende Komite til at bestaa af Mænd af begge Fraktioner, og man brød med det af Lassalle givne Raad: kun at have én Præsident og ét centralt Partiorgan. Enigheden i saa Henseende tilvejebragtes saa meget lettere til hin Periode, som «den almindelige tyske Arbejderforening i Berlin» nogle Maaneder forinden var bleven opløst af den preussiske Regering, medens adskillige af Førerne for «Folkestatspartiet» dels vare fængslede, dels geraadede i langvarige Undersøgelser.

Resultaterne af Fusionen overgik øjensynlig de mest sangvinske Forventninger, saa at endog mange af de tidligere Modstandere af samme bleve tilfredse med den. Paa nogle faa Undtagelser nær opløste sig de smaa Fraktioner, der baade i den ene og den anden Lejr havde dannet sig og i en ikke ringe Grad idelig lagde Hindringer ivejen for en planmæssig, socialdemokratisk Agitation. Førerne, Agitatorerne og Publicisterne stode ikke mere fjendtligt lige over for hverandre i Fraktionskrigen, Agitationsvæsenet blev ordnet med forenede Kræfter og støttet af langt mere rigeligt tilvejebragte Pengemidler, og en Mængde nye socialistiske Blade bleve stiftede, uden at derfor Abonnentantallet for de to store Organer: «Der neue Socialdemokrat» og «Der Volksstaat», der paa Kongressen i Gotha bleve erklærede for officielle Organer, sank.

Den særegne Afdeling af det tyske Socialdemokrati, der i Østrig dannede sig i Aaret 1871 og som den 31te Juli 1871 vedtog et temmeligt vidtløftigt Program, var, saavidt vides, ikke repræsenteret i Gotha. Den har næsten

bestandig, skjønt influeret af omrejsende Agitatorer, udsendte fra Leipzig, Nürnberg og München, søgt at bevare en nogenlunde selvstændig Stilling. For nogle Aar tilbage var denne Fraktion voxet betydeligt, særlig da de slaviske Arbejderforeninger paa en Kongres, der var sammenkaldt til Neudörfel, havde sluttet sig til samme. Den Agitation, der herefter udfoldedes, var saa voldsom og hensynsløs, at den østrigske Regering fandt sig foranlediget til at anlægge en Proces for Højforræderi mod de vigtigste af Førerne, der vel med Hensyn til disses Afstraffelse forblev temmelig resultatløs, men som dog ved den store Offenlighed, der blev given de Aktstykker og Afsløringer, der fremkom under samme, oplyste Arbejderne om de egenlige Formaal, der tilsigtedes, og foranledigede ikke faa af dem til at udmelde sig af Foreningerne. Hertil kom, at den store Pengekrise, som ramte Kejserriget, i høj Grad blev følelig for Arbejderne, der under saadanne Omstændigheder ikke betalte deres Medlemskontingent og derved væsenlig lammede Agitationen. Under disse Omstændigheder prøvede Formanden for den socialistiske Centralkomite i Graz, Dr. Tauschinski, paa at knytte Forbindelse med det konservative katholske Parti i Østrig, til hvis Chef, Grev Hohenwart, han rettede et Brev, der imidlertid forblev ubesvaret. Senere blev der gjort Skridt til at bevirke en Fusion med den social-liberale Arbejderfraktion, der var dannet under H. Obervinder's Førelse og som sit Organ havde et Ugeblad: «Die Zeit», der var redigeret med ikke ringe Talent. Den ønskede Forening kom da ogsaa i Stand paa et Møde i Wiener-Neustadt, hvor der blev vedtaget et Program, der er meget tamt i Forhold til de tidligere radikale Proklamationer. Tiltrods for denne Forening er det bestandig gaaet nedad med

Socialismen i Østrig, og Antallet af socialistiske Arbejderforeninger i hele Kejserriget beløb sig den 1ste Januar 1877 kun til henved 30, samtidig med at Antallet af Fagforeninger efter engelsk Mønster, der ikke vilde have at bestille med de socialistiske Radikale, rask tiltog og for Tiden beløber sig til henved 120. Hvad der til denne Socialdemokratiets Tilbagegang i Østrig bidrog i ikke ringe Grad var iøvrigt den Omstændighed, at Arbejdermassen i Wien og de store østrigske Byer, hvor de slaviske Elementer stode til, er langt mere raa og udannet end de tilsvarende Klasser i Mellem- og Nordtyskland. Medens Sidstnævnte i det Mindste i deres højere Lag kunde fremvise ikke faa Medlemmer, der havde nogen Forstaaelse for de abstrakte Opgaver og de videnskabelig gjennemarbejdede Systemer, der i de socialistiske Organers Ledeartikler bleve budte dem, var der ikke Tale om en saadan Henvendelse og Opfattelse lige over for den halvslaviske Befolkning i nævnte Egne og Byer. De opfattede Lassalles socialistiske Læresætninger omtrent saaledes, som den store Masse af den engelske Arbejderstand tænker sig, i ubestemte Omrids, Formaalet for den socialistiske Bevægelse, nemlig som en Plyndring, der under visse Eventualiteter og søgende nogen Berettigelse i en haardnakket Stivsindethed og inhuman Handlemaade hos de besiddende Klasser, kunde tænkes nødvendiggjort og fremtvungen. Det tyske Socialdemokrati har med disse Forhold i Østrig for Øje for Tiden ogsaa opgivet sit Haab om en virksom Understøttelse af Ligesindede i de store østrigske Byer, ligesom det har været tvunget til i høj Grad at nedstemme sine Forhaabninger eller fuldstændig at renoncere paa saadanne overalt, hvor Ultramontanismen er herskende, det vil sige i hele Sydtyskland med Und-

tagelse af den større Del af Baden, en Del af Würtemberg, Rinbaiern og nogle store Byer, deriblandt München.

Hvad der her tabtes eller rettere sagt ikke kunde vindes, blev derimod rigeligt indhentet i Mellem- og Nordtyskland. I Aaret 1871 havde Socialdemokratiet kun 1 Repræsentant i den tyske Rigsdag; i Aaret 1874 valgtes der ved det oprindelige Valg 8 Repræsentanter, og i Jan. 1877 opnaaede det 10. Medens det i Aaret 1874 kom til Omvalg i 11 Kredse, hvor der havde stillet sig Socialdemokrater, fandt et saadant Omvalg Sted i Februar 1877 i ikke færre end 24 Kredse. Ved Rigsdagsvalget 1871 blev der afgivet 123,975 St., i Aaret 1874 351,272 og i 1877 485,473, hvilke Tal referere sig til det første Valg, ikke til Omvalgene og Eftervalgene. At de socialistiske Organer under den Panik, der i nogle Dage fremkaldtes i Tyskland under Indtrykket af Efterretningerne om Valgkampene mod Socialdemokraterne, overdreve Antallet af de for deres Kandidater afgivne Stemmer, der af dem ansloges til henved 700,000, kan ikke forundre Nogen, der er kjendt med den Taktik, der følges ved en saadan Lejlighed, hvor det særlig gjaldt om at hverve nye Stemmer for Omvalgene.

I endnu langt højere Grad end med Hensyn til Stemmeantallet ved Valgene til Rigsdagen er det i de sidste to Aar gaaet fremad med Antallet af socialistiske Organer, der ere blevne stiftede rundt om i Tyskland, men særlig i Nord- og Mellemtyskland. Før end Fusionen i Gotha kom i Stand, eksisterede der egentlig taget kun tre mere udbredte socialistiske Organer, nemlig: «Der neue Socialdemocrat», der udkom 3 Gange ugenlig i Berlin, «Volksstaat», der blev udgivet 3 Gange ugenlig i Leipzig, og Dagbladet: «Chemnitzer freie Presse». Den

1ste Januar 1877 eksisterede der derimod ikke færre end 38 socialistiske Blade, nemlig foruden de to omtalte officielle Hovedorganer, 21 Lokalblade, 11 Fagblade («socialistische-Gewerkschafts Organe»), 3 Vittighedsblade og 1 underholdende Ugeblad. Af dette Antal udkomme 10 hver Dag, 7 tre Gange, 2 to Gange og 3 en Gang om Ugen; de andre distribueres enten 2 Gange om Maaneden eller uregelmæssigt. I Leipzig redigeres 5, i Berlin 5 og i Hamburg 3 af disse Blade; Syd for Mainlinjen udkomme ikkun 4 af hele det samlede Antal. Til de mest bekendte og udbredte høre: «Berliner freie Presse» (6 Gange ugenlig), «Dresdner Volksbote» (3 G.), «Hamburger-Altonaer Volksblatt», «Neue Offenbacher Tageszeitung» (6 G.), «Die Wahrheit» (6 G. ugenlig i Breslau) og «Zeitgeist» (6 Gange ugenlig i München). Vittighedsbladene, der udkomme som Ugeblade i Mainz, Brunsvig og Chemnitz, og efter hvis Mønster det i Kjøbenhavn offentliggjorte Blad «Ravnen» synes at være tilskaaret, føre Titlerne: «Eulenspiegel», «Die Leuchtkugeln» og «Die Raketten». Det omtalte illustrerede Ugeskrift, der udgives i Leipzig, fører Navnet «Die neue Welt». Fagbladene udkomme i Hamburg, Berlin, Leipzig, Pforzheim, Brunsvig og Gotha og støtte dels de tyske Tobakspinderes, Guld- og Sølvarbejderes, Blikkenslageres, Hattemageres, Skomageres, Bygningsarbejderes, dels Typografernes Interesser. Det socialistiske Partis Hovedorganer: «Volksstaat» og «Der neue Socialdemocrat» have en betydelig Udbredelse, der for førstnævntes Vedkommende beløber sig til omtrent 10,000 og for sidstnævntes Vedkommende til omtrent 15,000 Exemplarer. I Aaret 1875 naaede det omtalte Berliner Hovedorgan endog et Abonentantal af ca. 18,000. Efter § 18 af de organisatoriske

Bestemmelser, der vedtoges paa Gothaer-Kongressen, er Grundlæggelsen af Lokalblade bleven gjort afhængig af den øverste Partiautoritet. Der maa indberettes til Udvalget og Kontrolkommissionen over de lokale og sociale Forhold i vedkommende By, og kun saadanne Blade, der med nævnte Avtoriteters Billigelse blive stiftede, betragtes som Partiblade og kunne gøre Krav paa Partiets moralske og materielle Understøttelse. De lokale Partiblade have i principielle Spørgsmaal at holde sig til Partiprogrammet og staa, i Lighed med de tvende officielle Tidender, i taktiske Partispørgsmaal under Hovedbestyrelsen og Kontrolkomiteen.

Foruden igjennem denne stærkt udbredte Presse, der tilsammen har over 100,000 Abonnenter, virker det socialistiske Arbejderparti i de sidste Aar endnu mere kraftig og planmæssig ved omrejsende Agitatorer, der væsenlig lønnes af Agitationsfondet, som efter en Meddelelse paa den Forsamling, der afholdtes af de sachsiske Socialdemokrater den 9de Januar 1876, i dette Øjemed i Aaret 1876 udbetalte cirka 40,000 Kroner. Efter en Beretning i «Der neue Socialdemocrat» (1875, Nr. 73) have Tysklands Arbejdere i Aaret 1874 i socialistisk Interesse — inklusive Abonnentsprisen for Partiorganerne, men eksklusive Bidrag til Strikekasserne og Arbejderudvalg — tilvejebragt 255,000 Rigsmark (cirka 233,000 Kroner). Hver af Agitatorerne har sit eget Distrikt, udenfor hvilket han ikke maa rejse og holde Foredrag. Den faste aarlige Løn, der udbetales af Agitationskassen til hver Agitator, beløber sig til cirka 1400 Kroner, og for at kunne udvide Virksomheden og for altid at have Suppleanter er der oprettet Agitator- og Rhetorskoler. Tidligere eksisterede en slig Skole i Mannheim; for Tiden er den største af disse

Skoler etableret i Stuttgart, hvor der meddeles Undervisning i den Lassalle'ske Lære og holdes Taleøvelser. Den Systematik, der herved følges, kan tydeligt spores paa de af Socialisterne indkaldte Folke- og Arbejderforsamlinger, hvor man idelig fra Talerstolen hører de samme Stikord og de samme banale Fraser, hvad enten nu disse Taler blive holdte i Baiern, i Schlesien eller i Holsten.

En Række Fester og selskabelige Sammenkomster, overalt og særlig i de store Byer arrangerede af de socialistiske Lokaludvalg, bidrage endyderligere til at virke hen til et større Sammenhold og til stedse at holde Interessen for Partispørgsmaalene vaagen. Foruden regelmæssige Sangerfester og Aarsfester højtideligholdes ogsaa tvende Dage, nemlig den saakaldte Satory-Dag til Minde om den Exekution, der paa samme fandt Sted over Pariser Kommunalister, og den 31te Avgust, paa hvilken Dag Lassalle døde. Medens de forhenværende Medlemmer af «Volkstaatspartiet» højtideligholde Satorydagen, samles de forhenværende Medlemmer af det almindelige tyske Arbejderparti med større Forkjærlighed paa Lassalles Dødsdag, og der har næsten udviklet sig en Kultus med den Afdøde, der af ikke faa begejstrede Lassalleanere betragtes som en ufejlbar Profet. Der paastaas endog, at Arbejderne i Rinprovinsen og Vestfalen i et ikke ringe Antal ere af den Mening, at han slet ikke er død, men at han, der af Heinrich Heine betegnedes som det 19de Aarhundredes Messias, kun har trukket sig tilbage i nogen Tid for at komme igjen i ny Glorie og engang, ligesom Menneskenes Søn, at holde Dom over Levende og Døde. Ved den store Mindefest, der for to Aar siden afholdtes i Castel ved Düsseldorf, blev der holdt Taler,

i hvilke Lassalle sammelignedes med Jesus Kristus, og der blev afsunget Sange, der bære samme Ide til Skue. Saaledes lyder et Vers:

•Es tönen die Worte, die er ruft, wie aus dem Himmelreich;
Mein Reich zerstört nimmer der Tod, so lange die Erde kreis't!
Schon schimmert des Tages Morgenroth, der ein neues Leben verheisst!
Doch wenn dereinst die Stunde schlägt, da steigt aus dem Grabe empor
Sein mächtiger Geist, und siegend trägt er das freie Banner uns vor.»

Selv i det socialistiske Arbejderpartis Hovedorgan: «Der neue Socialdemocrat» forsøges denne Sammenligning gennemført, og Kristus betegnes som Arbejderverdenens første Socialdemokrat samt som sin Tids udprægede Kommunist. Nævnte Blad indeholdt saaledes den 10de April 1873 en Artikel: «Død og Opstandelse», i hvilken det med den Omstændighed som Tilknytningspunkt, at Langfredag samme Aar faldt paa den 11te April, der er Ferdinand Lassalles Fødselsdag, blandt Andet bemærkede: «Mesteren, Jesus af Nazareth, der i en Tid, der ikke finder sin Lige i raffineret Grusomhed og trykkende Udsugning, udøvet af det ene Menneske mod det andet, havde prædiket Friheden for de sukkende Trælle, Retfærdighedens Rige for de sultne Fattige, Lighed og Broderskab for de udsugede Medlemmer af Samfundet og alle Folkeslags Broderskab for de underkuede Nationer, blev paa Grund af denne «højforræderiske» og «religionsfjendtlige» Lære anklaget af rasende Aagerkarle, romerske Slaveherrer og jødiske Præster, samt dømt og grusomt henrettet. Paa Golgatha og paa Sletten ved Satory damper det samme Martyrblod. Vi Socialister kunne kun med Glæde over den menneskelige Oplysnings Fremskridt mindes den 11te April. Den knytter paa en sindrig Maade den store Nazaræers Dødsdag sammen med Ferdinand Lassalles Fødselsdag. Medens hin var den

Første, der brød en Bane for Menneskekjærligheden og led Døden derfor, jog denne, udrustet med Videnskabens og Begejstringens dristigste Sving, med Svøber Egoismens falske Profeter ud af den tyske Videnskabs Tempel og fremkaldte derved Socialismens Gjenopstandelse i Tyskland.» Artiklen slutter med Ordene:

Jesus af Nazareth er død; snu Præster forstode at bortlyve af hans Lære Ligheden, Broderskabet og Ejendomsfællesskabet. Hvad hjælper det dem? Efter Lærens Død følger dens Opstandelse. Og derfor raabe vi Socialister som ægte Kristne saa højt, at det skal runge for alle Bedragere og Optrækkere:

Jesus af Nazareth er død! Leve Ferdinand Lassalle!»

I Skrift og Tale anvendes derhos med velberegnet Hu og rhetorisk Sving det Pathetiske og Sentimentale, der under vel forberedte Stemninger saa sjældent forfejler sin Virkning paa mere eller mindre raa Gemytter og i det Hele taget paa den tyske Arbejderbefolkning, medens Fremstillingen fremtræder med en Aplomb og Sikkerhed, der ynder at kaste sig i Ufejlbarhedens Gevandt og just derved ofte vækker Beundring hos halvdannede Mennesker, som ere ude af Stand til at underkaste en slig Paavirkning nogen skarp, sønderlemmende Kritik. Der vil i et følgende Afsnit blive givet en Række Citater og Oplysninger, hentede fra de socialistiske Organer, der skjønnes at være velegnede til at give et fyldestgørende Vidnesbyrd om denne oratoriske og publicistiske Færdighed og Methode.

Et af de mest virksomste Midler, den her omtalte socialistiske Presse har benyttet, særlig i det sidst forløbne Aar, har været Valgagitationen med Hensyn til de nye Valg til den tyske Rigsdag. Der er fra Socialdemo-

kratiets Side ved denne Lejlighed ligesom i 1873 blevet udviklet en næsten utrolig Behændighed og Ihærdighed, og det ene Organ har overgaaet det andet med at hverve Stemmer, med at sammenstille alle den fjerde Stands Klager mod de andre Samfundsklasser, mod de herskende politiske Partier, de ledende økonomiske Grundsætninger og hele den moderne Stat. Valgene til den tyske Rigsdag blive saa meget mere benyttet som Prøvesten, fordi det er den eneste lovgivende Forsamling, der er bygget paa en saa almindelig Valgbasis, at den paa enkelte Bestemmelser og særlig Aldersgrænsen nær yder det, som Tysklands socialistiske Arbejderparties Program fordrer, medens Valgene til det preussiske andet Kammer bevæge sig paa en langt mere snever Basis. Partiet følger ogsaa saa meget hellere denne Retning og Agitation, som det er den, der af Ferdinand Lassalle paa det mest indstændige er bleven anbefalet i saa godt som alle hans Skrifter som det virksomste Middel til at arbejde hen til og forberede Fremtidens Folkestet. Den almindelige Valgret fremstilles derved som en Sag af den yderste Betydning for Lighedsprincipet, og den Arbejder, der svigter ved Stemmeafgivningen og ikke giver Møde, betegnes ligefrem som en Forræder mod sig selv, sin Familie, sine Standsfæller og Arbejdersagens Fremtid. «Allerede den Tanke», hedder det i «Der neue Socialdemokrat», «at den enkelte Proletarier, naar han lægger sin Stemmeseddel i Valgurnen, er stillet aldeles politisk lige med Millionæren, maa opildne det arbejdende Folk; men i endnu højere Grad maa den Tanke opildne, at der ved den simple Handling, der bestaaer i at afgive Stemmesedlen, ydes et Hammer-slag til Sammentømringen af den Bro, der fører Proletaren

til sin Ret, ja som danner den Vej, der leder Menneskeheden ind i den jordiske Lyksalighed».

I en af de Kredse, i hvilke ved Valgene i Januar 1877 Kampen var haardest mellem det nationalliberale Partis og Socialdemokratiets Kandidat, nemlig i Berlins tredje Valgkreds, blev der alene i Løbet af to Dage afholdt 12 Valgmøder, og der blev omdelt i alle Huse et socialdemokratisk Valgmanifest, der i det Væsenlige lød saaledes: «Borgere, Haandværkere og Arbejdere i Berlins tredje Valgkreds! Vi sammenkalde Eder for tredje Gang til Valg, og Ingen maa undlade at udøve sin Valgret. Det tyske Folk befinder sig i en frygtelig Krise. Handel og Industri ere standsede, Tusinder af Industridrivende have mistet deres Selvstændighed og andre Tusinder gaa deres sikre Undergang imøde. Hundredetusinder af Arbejdere ere uden Beskæftigelse og vide ikke idag, hvoraf de skulle leve imorgen. Der udkræves hurtig Hjælp, men hvem kan hjælpe? Ene og alene Lovgivningen. I, Vælgere, maa virke hen til, at der vælges Mænd, som kjende Øjeblikkets og Fremtidens Fornødenheder og med Raad og Daad ville arbejde for Nødens Lindring. Hvem er Skyld i den nuværende Krise? Den hidtil ensidige og mangelfulde Lovgivning, Aktielovgivningens Mangelfuldhed, der begunstiger Svindelen, den hensynsløst fastholdte Frihandelspolitik, de aldeles utilstrækkelige Patentlove og den Aar for Aar stigende Skattebyrde, forbunden med en stadig truende Krigsfare, have bidraget til at undergrave den tyske Industri. Haandværkerstandens Klager besvares med Slagordet «Lavsmani», og Arbejdernes berettigede Fordringer affærdiges med Udraabet: «Socialisme». Og hvorfor kan man gøre det? Fordi den arbejdende Befolkning ikke har været tilstrækkelig repræsenteret i Lov-

givningen. Overfor Generaler, Gehejmeraader, Godsejere, Grosserere, Bankierer, Advokater og Doktorer, kort sagt overfor de Begunstigede i det nuværende Samfund, stod hidtil kun faa sande folkelige Mænd. Det maa blive anderledes, og I, Vælgere af Berlins tredje Kreds, bør sørge for, at den arbejdende Befolknings Kandidate sejrer».

Skjønt det tyske Socialdemokrati udfolder en saa overordenlig stor Energi og anvender saa betydelige Midler til Valgagitationen, vilde man forøvrigt tage fejl, om man antog, at det hengav sig til Illusioner med Hensyn til de Resultater, der muligvis ad fredelig Vej gennem Deltagelse i Lovgivningsmagten og Opnaaelsen af en Majoritet i Repræsentationen kunde naaes for de virkelige Formaal, det har sat sig. Dets Hovedorganer advare selv mod at hengive sig til deslige Illusioner. En af dets mest bekjendte Førere og Publicister, E. Geib, bemærkede desangaaende paa det Fællesmøde, der blev afholdt den 9de Januar 1876 i Sachsen: «I de lovgivende Forsamlinger ligger Tyngdepunktet for afgjørende politiske Afgjørelser ikke. Med den almindelige Valgret bliver det sociale Spørgsmaal ikke løst, og det vilde kunne vildlede Masserne, om man tillagde denne Valgret, ved at overvurdere vore Dages Parlamentarisme, en altfor høj Betydning.» En fyldestgørende Oplysning med Hensyn til det egenlige Formaal for den herhen hørende Agitation giver derimod «Volksstaat» (1874, Nr. 50), idet den slutter en Artikel: «Vore Repræsentanters Opgave i Rigsdagen», med Ordene:

«Det socialdemokratiske Parti er et revolutionært Parti; lader det sig lokke ind paa Parlamentarismens Jordbund, hører det op med at være et revolutionært Parti; det hører i saa Tilfælde i det Hele taget op med

at være til. Vi deltage i Rigsdagsvalgene og sende Repræsentanter til Rigsdagen udelukkende i agitatoriske Øjemed. Vort Partis Styrke ligger i Folket; i Folket er vor Virkekreds; kun for at tale til Folket tør vi betræde Rigsdagstribunen. Bortfjerne vi os fra vort Partis revolutionære Oprindelse og Væsen, miste vi, om ogsaa kun et Øjeblik, den inderlige Berøring med Folket, staa vi i Luften og blive ligesom hine Oldtidens Giganter knuste uden Naade. Ikke i Rigsdagen kunne vore socialdemokratiske Repræsentanter virke, men fra Rigsdagen udefter, ikke legislatorisk, men agitatorisk. Rigsdagen skal ikke være Maalet men kun Midlet for dem, ikke nogen Virksomheds Mark, men et ophøjet Podium, for derfra at kunne tale til Folket, der staar udenfor, samt for at kunne oplyse Folket om Klasseheredømmets sande Væsen fra selve Klasseheredømmets Centrum.»

Til ogsaa fra andre Standpunkter at kunne udfolde deres nedbrydende Agitation benytte det socialdemokratiske Partis Førere, omrejsende Agitatorer og Publicister en Række andre Midler, der for en Del aflægge Vidnesbyrd om den Intelligens, der har stillet sig i dets Tjeneste og for Tiden leder dets Anliggender. Slette og gode Tider afgive saaledes i Pressen og paa Forsamlingerne hver for sig en Række Momenter, egnede til at hidse Arbejderne mod de bemidlede Klasser. I den økonomisk gunstige Periode, da Milliarderne indbetaltes i de tyske Kasser, og da Aktiesvindelen florerede i Tyskland og Østrig i en hidtil ingensinde kjendt Højde, æggedes Arbejderne, skjønt deres materielle Vilkaar, tildels paa den intelligente-Mellemklasses Bekostning, havde forbedret sig betydeligt, af de socialistiske Organer med en Række Betragtninger over den Lethed, med hvilke Kapitalister og samvittighedsløse

Spekulanter opdyngede store Formuer og udsugede Smaakapitalisterne, medens Arbejderne ikke havde faaet syn-derlig mere i Lønningsforhøjelse end det, der var blevet nødvendig ved Levnetsmidlernes og de øvrige Existensmidlers højere Prisansættelser eller rettere sagt ved Pengenes synkende Værd. Regeringerne, der baroniserede og dekorerede Pengematadorerne, der uden hvert højere, uegennyttigt Formaal og uden Sans for ædle Interesser kun gik ud paa ad alle mulige, ved den mangelfulde Lovgivning aabnede, lidet ærefulde Veje, at erhverve store Summer, Førerne og de fremragende Medlemmer af de herskende politiske Partier, der næsten overalt vare indviklede i Aktieforetagender, som hentede deres Støtte gennem Indflydelse og Hensynstagen fra de højeste Kredse, den storartede Korruption, der overalt fremtraadte i den børsspekulerende Finansverden, gave velkomne Tilknytningspunkter til de mest hadefulde Insinuationer og gik øjensynlig ud paa at vække hine Sammenligninger mellem de forskellige Samfundsmedlemmers Stilling og Vilkaar, der for Arbejderne saa let og dog med saa liden Grund kunne udarte til fortærende Misundelse og det mest bitre Klassehad.

I den økonomisk ugunstige Periode, der blev en Følge af de grænseløse Spekulationsudskejelser, exploiterede den socialistiske Presse i forreste Række de talrige Afsløringer, der fremkom under de store Processer, anlagte mod Strousberg, Ofenheim og en Række andre Spekulanter samt mod de talrige fallerede Aktieselskabers Bestyrelser. Den tiltagende Næringsløshed bebrejdedes Regeringerne, der ikke itide havde sørget for en passende Aktielovgivning, egnet til at forhindre finansielle Kalamiteter af et saa stort og indgribende Omfang

som de, der fremtraadte særlig i Aarene 1875 og 1876. De Begunstigelser, der ved Koncessioner, Kjøb af Jernbaner fra Statens Side og paa andre Maader vare ydede faldefærdige Firmaer og Selskaber, opstilledes som givende Arbejderne Ret til Statshjælp under den næringsløse Tid, der var optraadt. At der ikke blev rettet nogensomhelst Bebrejdelse til Arbejderne, fordi de i gode Tider ikke havde lagt nogle Sparepenge tilside for at kunne møde de mindre heldige, samt at der ikke blev gjort opmærksom paa den Kjendsgjerning, at Arbejderne fra 1875 langt fra levere det Kvantum og den Kvalitet af Arbejde, som Arbejderne fra 1872 og tidligere Tider, en Kjendsgjerning, der er bleven fastslaaet ved en Række statistiske Undersøgelser baade i Tyskland og i Belgien og som i ikke uvæsenlig Grad har bidraget til at stille Tyskland ugunstig ligeoverfor den franske og engelske Arbejderklasses Produktion og til at formindske ganske betydelig dets Udførsel, er en Selvfølge.

En ganske særegen Opmærksomhed vises der de officielle statistiske Arbejder fra den socialistiske Presses Side. Ferdinand Lassalle baserede paa det preussiske statistiske Bureaus Meddelelser en ikke ringe Del af sin praktiske Agitation; de mere fremragende af hans Tilhængere have efterfulgt hans Exempel, men i langt mindre nøjeregnende, langt mere ensidig Retning. Undersøgelserne om de forskjellige Samfundsklassers Middellevetid, om spæde Børns Livssandsynlighed, om Mortalitetsforholdene hos Børn og Kvinder, beskjæftigede i Fabriker eller med strengt Arbejde, om Skatteevnen og Indtægtsansættelser, om Forbrugen af Nødvendighedsartikler i Forbindelse med de derpaa hvilende Toldsatser etc. afgive i nævnte Henseende et næsten udtømmeligt Stof til æggende

Fremstillinger. Chateauf's, Ducpetiaux's, Villermé's og adskillige Hygiejnikeres tildels mindre omhyggelige og omfattende Arbejder exploiteres paa den mest ensidige Maade. Nyere Undersøgelser, som f. Ex. Neissons, der omfatte henved en Million Arbejdere, og som aflægge Vidnesbyrd om, at den fjerde Stand som saadan ingenlunde er prægraveret med Hensyn til Levedygtighed fremfor de højere stillede Klasser, forbigaas med Tavshed. Ved disse Fremstillinger yde ogsaa ikke faa Mænd af den videnskabelige Verden Socialdemokraterne Bistand, idet de under det Indtryk, der hos dem fremkaldes af Konstatering af sørgelige og lidet fuldkomne Forhold hos de mindre bemidlede Klasser af Samfundet i vor Tid, i deres Kritik og Forslag ofte synes at være tilbøjelige til alt for meget at glemme, at Sammenligningen med tidligere Tider i statistisk Retning, som sikkert vilde afgive i ikke faa Retninger et godt Vidnesbyrd om den Fremgang, der utvivlsomt har fundet Sted, mangler. Paa lignende Maade assisteres de af de Filantroper og Humanister, der give deres Følelse altfor meget Raaderum, ofte begaa den Fejl at anse Rigdom og Lykke, mindre gode Kaar og Ulykke for ensbetydende, og ikke sjældent glemme, at det, naar Hjælpemidlernes Rækkeevne overvurderes, nærmer sig til at være en lidet heldbringende Virksomhed at sprede Mismod eller at vække altfor store Forhaabninger, naar man er ude af Stand til paa en for den Enkelte særlig følelig Maade at bygge bedre op igjen end med de Palliativer, der haves og som i mangfoldige Tilfælde altid kun vil haves til Raadighed. En rigtig Erkjendelse af den Skjønsmhed og Varsomhed, der paa dette Gebet maa varetages, har da ogsaa hist og her brudt sig Bane, og i Nordamerika har man alt for en

Række Aar tilbage haft sit Blik rettet herpaa og er fremkommet med Elementer af det, som man vilde kunne kalde en konservativ Statistik. Efter de Forhold, der gjøre sig gjældende paa vor ufuldkomne Jord, bukker altid i alle Klasser af Samfundet et Antal Individuer under ved Kampen om Existensen. Disse Forhold ere begrundede i en almengyldig Naturlov, thi de optræde ikke alene hos Menneskene men paa en lige saa tydelig Maade i Plante- og Dyreriget. At Antallet af Individuer, der ved denne Kamp om Existensen gaa tilgrunde i absolut Forstand, er størst i Arbejderklassen, er simpelthen begrundet i, at denne Klasse er den talrigste. Det turde imidlertid være et stort Spørgsmaal, om ikke Antallet af de Individuer, der fra de i økonomisk Henseende bedre stillede Klasser vedvarende kastes tilbage til det store ubemidlede Samfund, ikke relativt er langt større. Enkelte Momenter, der pege hen i denne Retning, turde være blevne samlede i New York, hvor det er blevet eftervist ved statistiske Sammenstillinger — (for at imødegaa den socialistiske Paa-stand, at Arbejderne udgjøre en særegen, væsenlig afsluttet Stand, paa hvilken Samfundet har væltet alle Byrder, som Ingen Udsigt har til at faa sine Kaar forbedret og naa op til en menneskeværdig Tilværelse under den nuværende Samfundsorden og derfor bør hidføre det store Verdensskifte) — at af hundrede rige Familier efter hundrede Aar kun ti ere tilbage, at den ganske overvejende Del af de Rigmænd, der udgjøre Kjernen af det af Socialisterne saa stærkt angrebne Bourgeoisi, enten selv har svunget sig op fra de ubemidlede og arbejdende Klasser, eller i nærmeste Slægtled nedstammer fra Arbejdere, at de højere Klasser næsten efter bestemte Regler, uafbrudt fornyes og drage Elementer til sig fra Folkets lavere Samfundslag,

medens de samtidig udskille andre, der atter synke ned fra det højere sociale Trin, de indtog i kortere eller længere Tid. En saadan Personalstatistik, hvis Tilvejebringelse uden Tvivl har sine Vanskeligheder, vilde sikkert ogsaa for andre Byer og for andre Egne give lignende Resultater og være egnet til at gøre Arbejderne opmærksom paa Tilstedeværelsen af en Lov for Op- og Nedstigningen fra de Fattiges til de Riges, fra de Riges til de Fattiges Klasse, saaledes at Rigdommen, der efterstræbes saa ivrig, snart er paa den ene, snart paa den anden Haand.

Hvad Statistiken ikke leverer i tilstrækkeligt Maal, søges derhos af den socialistiske Presses mest intelligente Publicister suppleret dels af de kritiske Undersøgelser, der ere foretagne i den senere Tid af en Række Socialpolitikere, der efterstræbe Dannelsen af et socialt Reformparti, dels af de Videnskabsmænds Værker, der i væsenlig Grad have haft Del i Udbredelsen af den moderne materialistiske Verdensanskuelse.

Saaledes er i det sidstforløbne Aar et Værk af C. Wilmanns: «Die goldne Internationale», der har fundet en betydelig Udbredelse og i 1876 oplevede det 4de Oplag, i ikke ringe Grad blevet exploiteret af den socialdemokratiske Presse. Forfatteren, som under den gyldne Internationale forstaar Medlemmerne af den i Aaret 1860 i Paris stiftede «Alliance Israélite», der nu har Komiteer rundt omkring i Verden og som i denne Forening ser et virksomt Ferment for Kosmopolitismen og den nationale Dekomposition, underkaster ved sine Undersøgelser over Aarsagerne til den store Pengekrise, der har ramt Østrig og Preussen, den bestaaende sociale Lovgivning en skarp Kritik. Han viser blandt Andet, at Grundlaget for den

tyske privatretlige Lovgivning dannes af den romerske Ret; at samme efter sit hele Væsen var en Byret, der væsenlig var affattet efter Handelens, langt mindre efter en agerdyrkende Befolknings Krav; at den romerske Ret var en Slavestatsret, der hverken kjendte Haandværksarbejdets Hæderlighed eller dets Betydning som økonomisk Faktor; at Pengekapitalen i denne Ret glædede sig ved en Lovgivning, der fuldstændig svarede til dens Natur, medens Grundejendommen og Haandværket savnede passende Organisation og Retsinstituter, samt at den Indflydelse, denne Ret har faaet paa alle Grene af den tyske økonomiske og sociale Lovgivning, trænger til et Korrektiv eller til betydelige Forandringer, dersom ikke de Kalamiteter, der idelig fremgaa af den og som give Socialdemokratiet Ret i ikke faa af dets Anker, tilsidst skulle voxe det moderne Samfunds Bærere over Hovedet.

I endnu større Maalestok end dette og lignende Værker blive Hovedresultaterne af en Række af den nyere Tids filosofiske og naturvidenskabelige Værker, udgaaede fra Mænd som Darwin, Häckel, Büchner, Radenhausen, Feuerbach, Lotze, Schopenhauer, Hartmann o. s. v. benyttede, idet de med ikke ringe Talent populariseres i den tyske socialistiske Presse. Naar Nyrationalismen kommer til Slutninger som den, at Materien er evig, men Aanden forgjængelig, at Aanden kun er en Drøm af Kjødet; naar den moderne Pessimisme fremsætter som et af sine Undersøgelsesresultater: «at Summen af Lyst og Glæde, vejet imod Summen af Ulyst og Sorg, faar Vægtskaalen til at synke paa sidstnævnte Side for den aldeles overvejende Del af Menneskene; at det for det overvejende Flertal af Menneskene var bedre aldrig at

være født end at maatte vandre paa denne ufærdig Jord, og at kun et Liv, rettet særlig mod videnskabelig og Kunstnydelse, nogenlunde er taaleligt; naar endelig Darwinismen som en af de Love, der beherske det organiske Liv, fremsætter: «at Alt, hvad der stærkt og smukt, i sin Helhed sejrer over Alt, hvad der er svagt og stygt,» samt naar den søger at eftervise for det højeste af Skabningerne paa denne Jord dens umiskjendelige Slægtskab med og Udvikling af Dyret, saa dannes der af disse videnskabelige Undersøgelsesresultater og Systemer i folkelig Form en Verdensanskuelse, egnet til hos Arbejderne at nedbryde de fleste moralske Støttestæder.

Atheismen er da ogsaa, med større Varsomhed fra de nordtyske, med fuldstændig Uforbeholdenhed fra de mellemtydske socialistiske Organer, ligesom fra Talerstolene i en længere Aarrække bleven prædikeret, og der er idelig bleven fremsat den samme Moral, den samme Opfordring til Arbejderne, som Føreren for det danske socialistiske Parti i et Foredrag over Religionen, holdt i Marts Maaned dette Aar, gav et Udtryk, naar han fremkom med den Slutningspassus: «Vi skulle fremfor Alt indrette vor Handlemaade og vor Betragtning for det nuværende Liv og ikke spille Tid og Kræfter paa Spekulationer over Noget, som ligger udenfor vor Synskreds, og som det dog ikke er givet os at fatte».

Socialdemokratiets intelligenteste Førere gjøre sig øjensynlig Umage for særlig at fetere Häckel, Tysklands mest avancerede Darwinianer, og hans «Skabelseshistorie» bliver brudstyksvis meddelt og kommenteret. En Forfatter i «Volksstaat» har ved dette Værks Offenliggjørelse fundet sig foranlediget til at paavise paa en ikke ube-

hændig Maade Darwinismens og Socialismens indre Slægtskab. Han siger blandt Andet:

«Et Digtergeni selv vilde ikke kunne hitte paa et mere interessant Moment end det, der fremtræder gennem den Kjendsgjerning, at Darwin og Marx, skjønt Samtidige, dog personlig fuldstændig ubekjendte med hinanden, gennem dybe, aandrige Granskninger paa aldeles forskellige videnskabelige Gebeter, ere komne til Resultater, der, medens de ere beslægtede og af største Vigtighed for Menneskeheden, gjensidig støtte og supplere hinanden. Den Darwinske Theori er, skjønt det hidtil ikke er fremhævet synderligt, en vigtig Støtte for Socialismen; den er, saa at sige ubevidst, sammes Sanktion fra Naturvidenskabens Side. Thi hvad er vel sluttelig Hovedresultatet eller den praktiske Betydning af den Darwinske Lære andet end den strikte Aerkjendelse af alle Menneskers Lighed. Imod begge stritter den gamle Verden med megen Energi og instinktmæssig, thi det lyder til den: «Disse tvende opkaste Graven for dig».

Atheismen fremtræder i Førernes Bevidsthed i den Grad som en af Grundpillerne for den socialistiske Samfundsbygning, at en Artikel i «Volksstaat» (1873, Nr. 33), i hvilken et af de nyere Skrifter over den moderne Socialisme rescenceres, og Forfatteren (Jæger) sigtes spottende for at tro paa en guddommelig Avtoritet saavel som paa en højere sædelig Orden, blandt Andet indeholder følgende Passus: «Af tvende Ting én: Enten gives der ingen Gud, og saa kunne vi forandre de gamle Love saa meget, det lyster os; eller der er en Gud til, og saa sidde vi rigtignok paa Limpinden. Heldigvis har Guds Tilværelse hidtil ikke kunnet bevises af Nogen;

derfor maa vi ogsaa antage, at «Moralen» og «Retten», ligesom disses Modsætninger: «det Umoralske» og «Uretten», ere dannede og fremsatte af Mennesker og derfor ogsaa kunne omdannes af os efter de forhaandenværende Krav. Ja selv de saakaldte «evige Grundsætninger» existere kun saa længe, som vi holde dem for passable.»

(Fortsættes.)
